

Η ΕΡΥΘΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΘΕΑΣΗΣ

Γιώργος Πουκαμισάς¹

Οι Έλληνες είμαστε από αμνημονεύτων χρόνων ταξιδευτές, ναυτίλοι, θαλασσοπόροι, στην συγκεκριμένη περίπτωση ινδικοπλεύστες. Η Ερυθρά Θάλασσα είναι πηγή υλικού πλούτου, εμπειριών και στοιχείο διαπλάτυνσης των οριζόντων μας. Αντιθέτως, οι δυσκολίες της από εκεί προς την Μεσόγειο θαλασσοπλοΐας, γεννούν ανησυχία, ανασφάλεια και επιφέρουν οικονομική κάμψη και κοινωνική αβεβαιότητα στην Ευρώπη.

Ο Μενέλαος μετά το τέλος του Τρωικού πολέμου υπηρέτησε τον Αιγύπτιο Φαραώ και ατένισε την βόρεια απόληξη της Ερυθράς, αυτό που στην εποχή μας ονομάζουμε Κόλπο του Σουέζ. Ο Πτολεμαίος Α΄ ο Λάγου, ιδρυτής της ελληνικής δυναστείας της Αιγύπτου, ο ευτυχέστερος των Διαδόχων, εμπέδωσε την παρουσία του κράτους του καθ' όλο το μήκος των ακτών της Ερυθράς, τόσο επί της αφρικανικής ηπείρου όσο και επί της αντικρινής ακτής της χερσονήσου της Αραβίας. Ανέπτυξε επικερδείς εμπορικές επαφές με το νοτιοδυτικό τμήμα της, την Ευδαίμονα Αραβία, σήμερα Υεμένη. Τεκμήρια της Πτολεμαϊκής εκεί ακτινοβολίας είναι αντικείμενα τέχνης που φυλάσσονται στο μουσείο του Dumbarton Oaks, στην Ουάσιγκτον. Έλληνας της Αιγύπτου ήταν ο ανώνυμος συγγραφέας του 1ου μ.Χ. αιώνα που συνέγραψε στην γλώσσα μας τον «Περίπλου της Ερυθράς Θαλάσσης» και πέραν αυτής. Από την Νέα Ρώμη-Κωνσταντινούπολη εκπέμφθηκαν τον 4ο αι. μ.Χ. οι ιεραπόστολοι Εδέσιος και Φρουμέντιος να δώσουν το φως του Χριστιανισμού στην επάκτια της εισόδου της Ερυθράς Αιθιοπία, τότε βασίλειο της Αξώμης (Aksum). Δύο αιώνες αργότερα, επί Ιουστινιανού, άλλος Αιγυπτιώτης, Κοσμάς ο επονομαζόμενος Ινδικοπλεύστης, έφτασε μέχρι την Κεϋλάνη, τότε Ταπριβάνη, και περιέγραψε με σχετική ακρίβεια τα εμπορεία και αγκυροβόλια εντός και εκτός Ερυθράς, στην «Χριστιανική Τοπογραφία» του, στα στερνά της ζωής του, ως μοναχός στο Σινά.

Οι Έλληνες δεν αποξενώθηκαν από την περιοχή αυτή και μετά την αποχώρηση της Αυτοκρατορίας από την Αίγυπτο και την Παλαιστίνη. Στα νεώτερα χρόνια, τότε επί Οθωμανών, τότε επί Χεδίβων της Αιγύπτου, τότε υπό την στέγη της αγγλοκρατίας σε Αίγυπτο και Σουδάν, εγκαταστάθηκαν στις ακτές, ίδρυσαν κοινότητες από την Ισμαηλία και το Σουέζ, μέχρι το Πορτ Σουδάν, την Ασμάρα και την Μασάουα της Ερυθραίας, το Τζιμπουτί και την σομαλική Μπέρμπερα. Ο ελληνόκτητος εμπορικός στόλος, διασχίζει τα γεμάτα υφάλους νερά της Ερυθράς, μεταφέροντας υδρογονάνθρακες, ξηρό φορτίο πάσης λογής, εμπορευματοκιβώτια.

Αν η σημερινή, μηδέποτε αποικισθείσα Αιθιοπία, φιλελληνική χάρις στον Φρουμέντιο και τους δραστήριους παροίκους του 19ου και του 20ου αι., αποτελεί το νοτιότερο άκρο του γεωπολιτισμικού ορίζοντα των Ελλήνων, η Ερυθρά θάλασσα, ο Κόλπος του Άντεν, η θάλασσα του Ομάν και τα λιμάνια τους, είναι η υδάτινη λεωφόρος μέσω της οποίας με ευθύνη του Έλληνα ναυτικού, κομίζεται στην Ελλάδα, την Μεσόγειο, την Ευρώπη, ενέργεια, τροφή, βιομηχανικά και καταναλωτικά αγαθά. Δεν υπάρχει ναυτικός άλλου έθνους που να γνωρίζει τόσο καλά τα μυστικά της στενόμακρης μήκους σχεδόν 2000 χλμ. αυτής θάλασσας, όσο ο Έλλην ναυτικός.

Αλλά η Ελλάδα έχει με επιτυχία μετάσχει την τελευταία 20ετία με μονάδες του Πολεμικού

¹ Πρόεδρος ε.τ., Δρ Πανεπιστημίου Αιγαίου, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Γεωγραφικών Μελετών Ο ΣΤΡΑΒΩΝ.

Ναυτικού στις επιχειρήσεις του ΟΗΕ και της Ε.Ε., διαδοχικά ΑΤΑΛΑΝΤΗ (Atalanta) και ΑΣΠΙΔΕΣ (Aspides) που σκοπό έχουν την αντιμετώπιση της πειρατείας στον Κόλπο του Άντεν και πέραν αυτού, ως επίσης εσχάτως την προστασία της διεθνούς ναυσιπλοΐας από προσβολές της ισχυρής οργάνωσης-κράτους Ανσαρουλλάχ (Χούθι) της Υεμένης. Έλληνας υποναύαρχος μόλις ανέλαβε την διοίκηση της επιχείρησης Aspides, ενώ η φρεγάτα «Ψαρά» έχει τιμηθεί για την όλη δράση της εκατέρωθεν του πορθμού Μπαμπ ελ Μαντέμπ.

Θέαση των ζητημάτων ασφάλειας και σταθερότητας στην Ερυθρά

Η σημασία της Ερυθράς Θάλασσας για την Ευρώπη και την Ασία, σχετίζεται κυρίως με την ανάγκη των χωρών της πρώτης να προμηθεύονται υδρογονάνθρακες από τις χώρες παραγωγούς του Περσικού Κόλπου και βιομηχανικά, καταναλωτικά προϊόντα, σπάνιες γαίες από τις χώρες της Άπω Ασίας, κυρίως Κίνας, Ιαπωνίας, Ν. Κορέας, τα τελευταία δε χρόνια και Ινδίας.

Κατά συνέπεια, ασφάλεια και σταθερότητα στην Ερυθρά και στις γειτνιάζουσες περιοχές στο Κέρας της Αφρικής, είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την διεθνή κοινότητα και την παγκόσμια οικονομία. Κορυφαία, αλλά και εύθραυστη θέση στην γεωπολιτική της Ερυθράς κατέχει η Αίγυπτος, δύναμη που ελέγχει την Διώρυγα του Σουέζ αλλά και εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τα έσοδα που η λειτουργία της αποδίδει. Η σταθερότητα και κοινωνική ειρήνη στην Αίγυπτο, χώρα με πληθυσμό σήμερα περί τα 110 εκ. κατοίκους αποτελεί πάντοτε ένα ζητούμενο. Το αυτό ισχύει ως προς την Αιθιοπία, χώρα μεν από το 1990 περικλειστή, ήδη με 130 εκ. κατοίκους, σε τροχιά σύγκρουσης με την Αίγυπτο λόγω της κατακρατήσεως για λόγους αρδευτικούς/επισιτιστικούς/ενεργειακούς των υδάτων του Κυανού Νείλου.

Αίγυπτος, Σουδάν, Ερυθραία, Τζιμπουτί, Υεμένη, Σαουδική Αραβία, Ιορδανία, Ισραήλ, μοιράζονται την ακτή της Ερυθράς, ενώ στην προς τον Ινδικό έξοδο της διαγκωνίζονται η φιλική μας, φιλο-αιθιοπική Σομαλilάνδη με την φιλο-τουρκική Σομαλία. Ταυτόχρονα, από ετών έχει διεισδύσει στην περιοχή η Τουρκία, εγκαθιστώντας βάσεις (Σομαλία), επιχειρώντας να αναμιχθεί στον εμφύλιο πόλεμο του Σουδάν υπέρ της κυβερνητικής μερίδας, με παρουσία στο Πορτ Σουδάν και το Σουακίν, και παρά την δυσχερή δημοσιονομική κατάστασή της χρηματοδοτώντας σχολεία και αναπτυξιακά προγράμματα. Από γεωπολιτική άποψη, δεν πρέπει να υπάρχει αμφιβολία ότι η σημερινή, νεο-οθωμανική Τουρκία σχεδιάζει επιστροφή στην Ερυθρά και μέσω αυτής στον Ινδικό ωκεανό, όπως συνέβαινε μέχρι το 1917, επιδιώκοντας μάλιστα να «διορθώσει» το ιστορικό σφάλμα των Σουλτάνων της μή συστάσεως πολεμικού στόλου στον Ινδικό μετά την εποχή του ναυάρχου Πίρι Ρεΐς. Η Τουρκία στην ομφαλική αυτή περιοχή της υδρογείου, κινείται μεταξύ αποικιακής υπερέκτασης και αυτοκρατορικής επιστροφής. Γνωρίζουν στην Άγκυρα ότι οι βλέψεις αυτές δεν μπορούν να γίνουν πραγματικότητα χωρίς την συνεργασία της Αιγύπτου και τον ακώλυτο διάπλου της Διώρυγας του Σουέζ από την Μεσόγειο στην Ερυθρά. Για τον γεωπολιτικό αυτό λόγο κυρίως η Τουρκία είχε υποστηρίξει την Μουσουλμανική Αδελφότητα κατά την διετία (2011-2013) της υπό τον Μοχάμεντ Μόρσι διακυβέρνησης.

Το Σύμφωνο της Μέκκας

Το 3μερές Αμυντικό Σύμφωνο Τουρκίας - Πακιστάν - Σαουδικής Αραβίας, έχει ως κοινό παρονομαστή, σε διαφορετική ένταση, την εναντίωση στην γενική πολιτική του Ισραήλ. Αποτελεί άμεση προσαρμογή στην αδυναμία των ΗΠΑ να προστατέψουν αποτελεσματικά τις αραβικές μοναρχίες του Περσικού Κόλπου στα πυραυλικά αντίποινα του Ιράν. Ο λιγότερο ισχυρός κρίκος

του Τριγώνου, ως κράτος, είναι η Σαουδική Αραβία, η ηγεσία της οποίας θέλει να δείξει στο εσωτερικό και διεθνώς ότι αγοράζει ασφάλεια, αντιμέτωπη ούσα με τους Χούθι της Υεμένης, την καταστροφή υποδομών στις πετρελαϊκές περιφέρειές της, ακόμη σε ευθεία διάσταση με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, αλλά και σε από ετών αντίθεση με το Κατάρ. Το Σύμφωνο της Μέκκας, υπό το βάρος του Πακιστάν και της Τουρκίας ωθεί το - ούτως η ή άλλως μακροπρόθεσμο - σχέδιο για τον εμπορικό διάδρομο Ινδίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης IMEC στο μέλλον, εκτός αν διαφανεί φως στον ορίζοντα του Παλαιστινιακού ή προκύψει αλλαγή γραμμής στο Ριάντ. Στην γεω-οικονομική προοπτική πλήττεται από το Σύμφωνο κυρίως η Ινδία και οι εταίροι της, ενώ εξυπηρετείται το Πακιστάν, εντέχνως μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας κινούμενο, και προφανώς η τελευταία, ως συνήθως χωρίς άμεση εμπλοκή στις διαδικασίες. Η Τουρκία, ως Οθωμανική Αυτοκρατορία, Χαλιφάτο μέχρι το 1924, ανοίγει βηματισμό, επιχειρώντας να ενισχύσει τις θέσεις της στην Ερυθρά και τον Κόλπο του Άντεν. Το Ιράν, ως άμεσο κίνητρο των Τριών της Μέκκας, όχι όμως δυναμικός στόχος του Συμφώνου, θα κληθεί εφεξής να περιορίσει τα πλήγματά του στην Σαουδαραβία. Η Αίγυπτος δεν δέχθηκε να μετάσχει στην πρωτοβουλία, ούτε αναμένεται να το πράξει, στο πλαίσιο της δικής τους γραμμής τηρήσεως ισορροπιών, λαμβάνοντας υπόψη τις σχέσεις της με Ελλάδα-Κύπρο-Ισραήλ.

Η Ελλάδα δεν αποκομίζει οφέλη: ο IMEC παραπέμπεται σε ένα αόριστο μέλλον, η εταιρική σχέση με την Σ.Α. αφυδατώνεται και το Ισραήλ δεν μπορεί να αγνοεί τον νέο σχηματισμό. Ωστόσο, αναδεικνύεται η ανάγκη να εμπλουτισθεί και να εμβαθυνθεί η διάδραση με την Αίγυπτο, και η ευκαιρία να επισκοπήσουμε «αμφιθεατρικά» τις σχέσεις μας με τα επάκτια της Ερυθράς και στο Κέρας της Αφρικής κράτη, κυρίως τι απομένει από την συνεργασία με τη Σαουδαραβία, αλλά και κράτη που αναπτύσσουν δράσεις στην κρίσιμη αυτή έκταση της υδρογείου, όπως η σύμμαχος Γαλλία και τα δραστήρια Η.Α.Ε. Ακόμη, η Ελλάδα και η Κυπριακή Δημοκρατία, οφείλουν τόσο με εργαλεία της πολιτιστικής διπλωματίας όσο και με συμφωνίες απασχόλησης εργατικού δυναμικού να επιβεβαιώσουν τη σχέση με την Αιθιοπία, αλλά και να εγκαταστήσουν παρατηρητήρια στο Τζιμπουτί και στη Μπέρμπερα της Σομαλilάνδης. Ουδείς ωστόσο λόγος μπορεί για το προβλεπτό μέλλον να γίνει περί αναγνώρισης του κράτους της Σομαλilάνδης. Στο κομμάτι αυτό η Αθήνα, οφείλει προσεκτικά να παρακολουθεί τα ενδιαφέροντα της Αιγύπτου, στην οποία δεν θα πρέπει από λάθος υπολογισμό να αντιταχθεί. Το γεγονός ότι η Αίγυπτος, εξ ανάγκης, λόγω της διαστάσεως με την επίσης χαμιτική Αιθιοπία, υποστηρίζει την Σομαλία, όπως από άλλη αφετηρία κινούμενη το πράττει η Τουρκία, δεν επιτρέπεται να οδηγεί Αθήνα και Λευκωσία σε εσφαλμένα συμπεράσματα.

Σουδάν - Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα

Από τριετίας μαίνεται ο εμφύλιος πόλεμος στο Σουδάν, με ανείπωτο ανθρώπινο κόστος, μάλιστα στην δυτική επαρχία του Νταρφούρ. Η πρωτεύουσα Χαρτούμ παραμένει στα χέρια των Sudanese Armed Forces (SAF) του στρατηγού αλ Μπουρχάν, ενώ οι περιοχές δυτικά του Νείλου, κυρίως Νταρφούρ και Κορντοφάν, αλλά και θύλακες μέχρι τα σύνορα με Αιθιοπία και την Ερυθραία ελέγχονται από τις Rapid Support Forces (RSF) του στασιαστή πολέμαρχου Ντάγκαλο. Η νόμιμη κυβέρνηση κρατάει ανοιχτή τη διαδρομή που συνδέει το Χαρτούμ με το κρίσιμο λιμάνι του Πορτ Σουδάν.

Η διαμόρφωση συμμαχιών των δύο αντιμαχομένων: η Αίγυπτος κυρίως και η Σαουδική Αραβία υποστηρίζουν την κυβέρνηση του Χαρτούμ, ενώ τα ΗΑΕ, και εκ Ρωσίας στοιχεία (πρώην Βάγκνερ) τον Ντάγκαλο ο οποίος έχει πρόσβαση σε ορυχεία χρυσού της χώρας, εγκατεσπαρμένα σε όλα τα σημεία του κράτους. Τα σημαντικότερα ωστόσο είναι στην β.α.

περιοχή, μεταξύ Νείλου και Ερυθράς, στην επικράτεια των SAF. Τονίζεται η σημαντική υποστήριξη των ΗΑΕ στους RSF, λογιστική και χρηματοδοτική, με επιχείρημα την καταπολέμηση του ισλαμικού φονταμενταλισμού, υποστήριξη ενταγμένη στην πολιτική διευρύνσεως της επιρροής των Εμιράτων στην Ερυθρά θάλασσα. Το λαθρεμπόριο του χρυσού είναι σε σημαντικό βαθμό το καύσιμο που παρατείνει τον εμφύλιο στο Σουδάν.

Νταχλάκ νήσοι - Υεμένη/ Χούθι

Η συστάδα των νησιών Νταχλάκ ανήκει στην Ερυθραία. Τα νησιά ευρίσκονται σχετικά κοντά στην αφρικανική ακτή, ανοιχτά του λιμανιού Μασσάουα. Αποτελούν κρίσιμο στρατηγικό έπαθλο. Το αρχιπέλαγος Νταχλάκ, από ετών αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος του Ισραήλ.

Χούθι

Η οργάνωση Ανσαρουλλάχ, κίνημα ομπρέλα στο οποίο δεσπόζουν οι οργανώσεις των Σιιτών της Υεμένης που συμπεριληπτικά ονομάζονται Χούθι, εκπροσωπεί τις ορεσίβιες, ανθεκτικές και σκληροτράχηλες φυλές της βορείου Υεμένης και αποτελεί την βασική πολιτικοστρατιωτική δύναμη της χώρας, αν και δεν διαθέτει διεθνή νομιμοποίηση. Ελέγχει την ιστορική πρωτεύουσα Σαναά και το λιμάνι Χοντέιντα. Συνδέεται στενά με το καθεστώς του Ιράν, με τις πολιτικές του οποίου συντονίζεται, αλλά διατηρεί σε σημαντικό βαθμό ανεξαρτησία δράσεως. Ο εφοδιασμός του ωστόσο με μακράς ακτίνας δράσεως πυραυλικά συστήματα, ικανά να φτάσουν μέχρι το Ισραήλ, οφείλεται στο Ιράν, με επιτόπιες προσαρμογές. Δεν αναμένεται ότι οι Χούθι θα ανατραπούν. Άλλωστε, αποτελούν έκφραση του υεμενίτικου εθνικισμού απέναντι στους πεδινούς, πλούσιους Σαουδάραβες. Επιτυχία της διεθνούς κοινότητας, στο μέλημα διατήρησης ελεύθερης ναυσιπλοΐας από τον πορθμό Μπαμπ ελ Μαντέμπ προς το Σουέζ και την Μεσόγειο, θα είναι η με στρατιωτικούς και πολιτικούς τρόπους, αδρανοποίηση του οπλοστασίου των Χούθι. Την δεύτερη εβδομάδα του Σεπτεμβρίου 2026, οι Χούθι πραγματοποίησαν αιφνιδιαστικές καταδρομές νοτίως των παραδοσιακών εδαφών τους και ήδη (13.09.2026) ελέγχουν το σύνολο της επί της Ερυθράς ακτής της Υεμένης, ως επίσης το νησιωτικό σύμπλεγμα (X) Αννίς, παλαιότερα διεκδικούμενο από την Ερυθραία, και την στρατηγική νήσο Περίμ (επιφανείας ίσης με την ν. Μεγίστη), ακριβώς πάνω στο Στενό του Μπαμπ ελ Μαντέμπ, κατέναντι του Τζιμπουτί. Διατυπώνονται υποθέσεις ότι σχετική αμερικανική αδράνεια, στοχεύει ώστε η Ουάσιγκτον να πειθαναγκάσει το Ριάντ και τον ατυχήσαντα διάδοχο MbSalman, διακριτικά να παγώσει την εντός του Συμφώνου της Μέκκας δράση του, να προσεγγίσει το Ισραήλ και να ξανανοίξει την προοπτική λειτουργίας Διαδρόμου IMEC. Υπό τις σημερινές περιστάσεις, πληγμάτων από διάφορες πλευρές στο έδαφος και το κύρος της Σ. Αραβίας, η ανάγκη διατήρησης του πολιτικοστρατιωτικού δεσμού με την Ελλάδα γίνεται προφανής.

Το πρόβλημα των υδάτων του Κυανού Νείλου

Μετά από εργασίες που διήρκεσαν 14 χρόνια, η Αιθιοπία, υπό πρωθυπουργό τον Αμπιυ Άχμεντ, εγκαίνιασε στις 09 Σεπτεμβρίου 2025 το μεγαλεπήβολο Μεγάλο Φράγμα της Αιθιοπικής Αναγέννησης (Grand Ethiopian Renaissance Dam - GERD). Το φράγμα θα συγκρατεί μέχρι 64 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα νερού. Κατασκευάστηκε κυρίως με τον οβολό του αιθιοπικού λαού, αλλά και την υλικοτεχνική στήριξη της Κίνας, σε μικρότερο δε βαθμό της Παγκόσμιας Τράπεζας κλπ. Εφεξής, αποτελεί σύμβολο της αιθιοπικής κρατικότητας και αυτοδυναμίας, εθνικής αναγέννησης. Η Αιθιοπία επέτυχε να αποκρούσει τους αδιάκοπους χειρισμούς της Αιγύπτου, μετερχόμενη απειλές και διπλωματικά εργαλεία, για ματαίωση ή περιορισμό της

χωρητικότητας του φράγματος. Στο Κάιρο (πολύ λιγότερο στο Χαρτούμ), θεωρούν ότι η αποστέρηση των «δώρων του Νείλου» θα οξύνει σε εκθετικό βαθμό τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της Αιγύπτου, αν μάλιστα ληφθεί υπόψιν ότι ετησίως περίπου 55 δις κ.μ. νερών του Νείλου (Λευκού και Κυανού), καταλήγουν στην χώρα. Η διάσταση αυτή, ανάμεσα στην Αιθιοπία των 130 και την Αίγυπτο των 110 εκατομμυρίων κατοίκων, και η κατασκευή του GERD, γεννά γεωπολιτικές συνέπειες. Η περικόλιστα Αιθιοπία, εξ ανάγκης, έχοντας χάσει το 1993 την Ερυθραία, αναζητεί διέξοδο στον Ινδικό Ωκεανό. Τον Ιανουάριο 2024, υπογράφηκε ΜΟΥ με την μη διεθνώς αναγνωρισμένη Σομαλιλάνδη για την μακρά μίσθωση τεράστιας έκτασης στην περιοχή του λιμανιού της Μπέρμπερα, με στόχο την δημιουργία λιμενικών εγκαταστάσεων, εμπορικού αλλά και στρατιωτικού χαρακτήρα.

Εκτίμηση είναι ότι παρά τις απειλές, η Αίγυπτος δεν θα προχωρήσει σε στρατιωτική ενέργεια κατά της Αιθιοπίας, ούτε η Σομαλία στην οποία έχουν μετασταθμεύσει αιγυπτιακές μονάδες θα συνεργήσει. Αν όμως η κυβέρνηση της Αντίς Αμπέμπα δεν επιδείξει στοιχειώδες πνεύμα συνεργασίας με τα κατάντη κράτη του Σουδάν και της Αιγύπτου, θα μείνει ανοιχτή σε πολλαπλές πιέσεις, δήλες και υπόγειες. Η Αθήνα, ίσως και η Λευκωσία, έχουν λόγο να ενδιαφέρονται και να είναι σε θέση να προσφέρουν καλές υπηρεσίες προς τις δύο φιλικές χώρες, είτε στην Αθήνα, είτε μέσω της Μ.Α. ΟΗΕ, στην Ν. Υόρκη.

Σομαλία – Σομαλιλάνδη

Η Σομαλιλάνδη, ήτοι η πρώην βρετανική Σομαλία, αποτελεί το βόρειο και δυτικό τμήμα της Σομαλίας-Μογκαντίσου, από την οποία μετά από αιματηρούς αγώνες αποσχίσθηκε το 1991. Καταλαμβάνει τη νότια ακτή του Κόλπου του Άντεν και αποτελεί την άμεση προέκταση του Τζιμπουτί και την συντομότερη έξοδο της Αιθιοπίας προς τον Ινδικό. Είναι σχετικώς καλώς διοικούμενη, σε αντίθεση με το failed state της επισήμου Σομαλίας που εξακολουθεί να μαστίζεται από φυλετικές συγκρούσεις, ισλαμιστικές φανατικές οργανώσεις αλλά και πειρατικά δίκτυα που ενεργούν και από τις δύο πλευρές του Κέρατος της Αφρικής (ακρωτήριο Γκουαρνταφούι). Στο αίτημα αναγνώρισης της Σομαλιλάνδης ως κράτους ανεξαρτήτου, βασικό κώλυμα παρεμβάλλονται οι εντός του Οργανισμού Αφρικανικών Κρατών (ΟΑΣ) ισορροπίες. Η θεωρία είναι ότι η περίπτωση του Νοτίου Σουδάν (ανεξαρτησία το έτος 2011), δεν μπορεί να αποτελεί προηγούμενο για την Σομαλιλάνδη. Το Ισραήλ, στις αρχές του 2026 προχώρησε στην επίσημη αναγνώριση της Σομαλιλάνδης, όχι απλώς για λόγους αντιπαλότητας με την στέρα εγκατεστημένη στο Μογκαντίσου, Τουρκία. Η Ελλάδα δικαιούται, σε συνεργασία με την ναυτιλιακή κοινότητα, να εξετάσει σοβαρά την ίδρυση εμπορικού πρακτορείου/σταθμού ναυτιλιακών συμφερόντων στην Μπέρμπερα. Δεν έχει λόγο για το προβλεπτό μέλλον να προχωρήσει σε άλλες κινήσεις, εκτός αν αιφνιδίως προκύψει δυναμική αναγνώρισης της Σομαλιλάνδης. Σημειώνεται, ότι η αιθιοπική κυβέρνηση στα προ έτους εγκαίνια του GERD, εκάλεσε τον πρόεδρο της Σομαλίας - όχι της Σομαλιλάνδης - σε μία κίνηση προς διαφορετικές κατευθύνσεις.

Μπαμπ ελ Μαντέμπ

Η δυτική είσοδος του κρίσιμου αυτού για την εφοδιαστική αλυσίδα, την ενέργεια και την μεταφορά βιομηχανικών προϊόντων στην Ευρώπη πορθμού (choke point) ελέγχεται από το έδαφος του γαλλόφωνου Τζιμπουτί, όπου η μεγάλη αμερικανική βάση Camp Lemonnier, στην οποία σταθμεύουν πλέον ή 3000 Αμερικανοί στρατιωτικοί, υπαγόμενοι στο Africa Command. Στρατιωτικές βάσεις στο Τζιμπουτί διατηρούν επίσης, η Γαλλία, η Κίνα από το 2017, η Ιαπωνία

και η Ιταλία. Μέχρι την βόρεια απόληξη της εισόδου του Μπαμπ ελ Μαντέμπ, εκτείνεται το κράτος της Ερυθραίας, της οποίας το βασικό λιμάνι Μασσάουα είναι 200 χλμ. βορειότερα. Στο λιμάνι Ασσάμπ της Ερυθραίας διατηρούν βάση τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Η πόλη του Άντεν, στην νότια ακτή της Υεμένης, εγγύς αλλά εκτός του Μπαμπ ελ Μαντέμπ, κάποτε βρετανικό προπύργιο, στη συνέχεια Νότια Υεμένη, σήμερα η μεγαλύτερη πόλη της νότιας Υεμένης, είναι το βασικό κέντρο που παραμένει εκτός του ελέγχου των Ανσαρουλλάχ - Χούθι. Ο έλεγχος από δυνάμεις φιλικές στη Δύση, στο Τζιμπουτί και το Άντεν, δεν αρκεί για την ασφάλεια της διεθνούς ναυσιπλοΐας: οι Χούθι, φιλοπαλαιστίνιοι και αντι-σιωνιστές, λίγο βορειότερα είναι πάντοτε σε θέση, με πυραύλους και μη επανδρωμένα εναέρια και επιθαλάσσια οχήματα να προξενούν διάσπαση της ναυσιπλοΐας προς τη διώρυγα του Σουέζ, με πρώτο πληττόμενο την Αίγυπτο. Η επιχείρηση ASPIDES της Ε.Ε., διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στον περιορισμό των επιπτώσεων της παράνομης δράσης των Χούθι. Απαιτείται ωστόσο διπλωματική προσπάθεια του ζητήματος.

Σκέψεις – προτάσεις

Η Ελλάδα θα πρέπει να εξετάσει επείγοντως την περίπτωση ανοίγματος Γραφείου Ναυτιλιακού Ακολουθού με παράλληλες αρμοδιότητες, στο Τζιμπουτί. Η πρόταση αυτή είχε ήδη προ διετίας υποβληθεί από τον γράφοντα στον τότε υπουργό Εμπορικής Ναυτιλίας Χρήστο Στυλιανίδη. Επίσης, ως προείπα, εμπορικού σταθμού στην Μπέρμπερα της Σομαλιλάνδης.

Υ.Γ.

Το παρόν, αποτελεί προδημοσίευση συμμετοχής σε συλλογικό τόμο.

**Γιώργος Πουκαμισάς,
Μαρκόπουλο, 14 Σεπτεμβρίου 2026**